

Ідентичність та її відображення у мистецтві сучасного світу (на прикладі художніх виставок у США)

АЛІСА ЗІНЕНКО

Анотація. Досліджуються приклади концептуальних рішень виставок, присвячених расовій ідентичності у сучасному мистецтві США. Сучасне мультикультурне середовище США цінує та досліджує різні прояви ідентичності. Намагається побороти стереотипи і міфи, пов'язані з нею. Тому такими популярними є музеї та відділи музеїв, що репрезентують різні культурні регіони і, звичайно ж, мистецькі твори, адже саме в них ідентичність проявляється з найбільшою силою і найяскравішими барвами. Для аналізу представлено сучасне афроамериканське та азійсько-американське мистецтво, продемонстроване в рамках окремих проєктів, присвячених, за тематичним та кураторським задумом, саме расовій ідентичності у сучасному мистецтві: «30 Американців» та «Портретистика зараз: портрети взаємодії американців азійського походження». В рамках аналізу згадано окремих художників та їхні мистецькі твори, що наповнені як стереотипними образами, пов'язаними з ідентичністю, так і власними художніми пошуками ідентичності особистої. Також досліджено експозиційний проєкт соціально-історичного спрямування «За межами Боллівуда: індійські американці формують націю», покликаний продемонструвати взаємовпливи індійської та сучасної американської культур. Пропонована зарубіжними кураторами стратегія не може бути повністю включена в реалії українського мистецтва за відсутності расової проблематики як такої. Але разом з тим дослідження закордонного досвіду може слугувати вдалим прикладом для визначення національної ідентичності та кращого розуміння вужчих ідентичностей, що в майбутньому може трансформуватися у цікаві та змістовні мистецькі проєкти.

Ключові слова: ідентичність, виставки сучасного мистецтва, сучасне мистецтво США, кураторська концепція.

Постановка проблеми. У сучасному глобалізованому світі питання ідентичності чи ідентичностей є багато обговорюваним, багатоаспектним і мало уніфікованим. Для кожної країни ця проблематика знову ж таки носить абсолютно особливий характер. Наприклад, для України питання расової ідентичності та її відображення у мистецтві та культурі апіорі не актуальне, оскільки основний склад населення держави відноситься до однієї раси. Зараз в Україні ми спостерігаємо збільшення кількості проєктів, присвячених дослідженню гендерної ідентичності, зокрема жіночої:

«Ukrainian Contemporary Women's Art Fest», «Numeri Esse: Ритми Буття у жіночому мистецтві». А для такої різноманітної за своїм расовим, етнічним та культурним складом країни, як США, це є гострим питанням протягом довгого періоду часу.

Безліч американських мистецьких установ: музеїв, арт-центрів, галерей займаються питанням вивчення расової ідентичності. Тимчасові, постійні, «переїздна» експозиції присвячені знищенню стереотипів про окремі етнічні групи, зруйнуванню міфів. Така велика увага до проблеми продиктована, з од-

ного боку, необхідністю стирання меж між людьми, з іншого, задля підкреслення унікальних особливостей окремих націй. Сполучені Штати Америки — країна, що абсорбує національні ідентичності, створюючи новий унікальний сучасний продукт, що особливо актуально досліджувати у проекції на сферу сучасного мистецтва

Вивчати та переймати досвід інших країн, пов'язаний з експонуванням «ідентичності», цікаво та захопливо, особливо коли це стосується такої багатокультурної країни, як Сполучені Штати Америки. Досліджуючи діяльність американських мистецьких установ у цьому напрямку, спостерігається певний парадокс: з одного боку, багатокультурність нівелює ідентичність, з іншого — підкреслює і зберігає її. Не можна заперечувати, що всі арт-об'єкти прямо чи дотично стосуються ідентичності. Те саме можна сказати про колекції мистецтва інституційні чи персональні, а також критичні апарати, що досліджують і представляють мистецтво. Як мистецтво та дискурс навколо нього бере участь у формуванні ідентичності, чи то геополітичної, етнічної, класової, гендерної, генераційної, інституційної чи особистої? Скільки «факту» та скільки «вигадки» проходить через репрезентацію ідентичності. І наскільки ми можемо сподіватися на «правду» від мистецтва? У реаліях американського культурно-мистецького простору цілий ряд митців та кураторів акцентують увагу саме на тому, як культурний спадок багатьох національностей формує ідентичність сучасних американців. Звісно, ці акценти не закінчуються винятково на расовій ідентичності, відкриваючи широке різноманіття вужчих «ідентичностей». Але в рамках даної статті пропонується дослідити мистецькі проекти, що безпосередньо пов'язані з расовою ідентичністю: «30 Американців», «Портрети зараз: портрети взаємодії американців азійського походження», «За межами Боллівуду: індійські американці форму-

ють націю». Звісно, лише три виставки не можуть в повній мірі характеризувати процеси та дискурси, пов'язані з проблематикою дослідження, але вони стосуються трьох основних за чисельністю расових груп, що формують сучасну американську націю. У сучасному відкритому і глобалізованому світі поняття ідентичності набуває нових сенсів, бо окреслює взаємодію особистості чи спільноти з певним середовищем. Ця взаємодія відбувається у постійному пошуку нових контекстів спілкування, коли саме відмінність, несхожість, збереження «свого» автентичного є предметом особливого інтересу. Сучасне мультикультурне середовище США цінує цю ідентичність. Тому такими популярними є музеї та відділи музеїв, що репрезентують різні культурні регіони, і звичайно ж, мистецькі твори, адже саме в них ідентичність виявляється з найбільшою силою і в найскравіших барвах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Поняття «ідентичність» стало активно застосовуватися у вітчизняній науковій літературі відносно недавно. У середовищі мистецтвознавства цей термін є досить маловживаним. Частіше це поняття застосовують такі науки, як філософія, політологія, соціологія та інші. Водночас, у західному світі проблемам ідентичності у мистецтві відводиться дуже важлива роль.

Фактична база дослідження складається з матеріалів, присвячених конкретним подіям, висвітленим у статті — виставкам, інтерв'ю кураторів згаданих проектів, конкретним мистецьким творам та загальнофілософським працям, присвяченим ідентичності як такої.

Теоретичні засади розуміння ідентичності у мистецтві заклав відомий італійський мистецтвознавець Акілле Боніто Олива. Цій проблемі присвячено декілька його спеціальних праць [12, 13]. Зокрема, проводячи паралелі між європейським і американським мистецтвом, він пише про те, що «...в американ-

ському мистецтві акцент робиться на експеримент, тоді як європейське мистецтво звертає свій погляд на світ в цілому, намагається інтерпретувати його і через посередництво мистецького твору намагається підготувати краще майбутнє. У випадку Бойса ця парадигма набуває форми моделі поведінки і супротиву реальності, спустошеної технологією. Іншими словами, Бойс делегує мистецтву у тому числі просвітницьку функцію, розглядаючи глядача, публіку як соціальну пластину: моделюючи свідомість індивіда, підштовхуючи кожного до усвідомленої суб'єктивності, і відповідно, сповідуючи цінності ідентичності» (тут і далі в тексті переклад автора статті) [12]. Пропонуючи термін «професійна ідентичність» у мистецтві (як здатність швидко і фахово виконувати певну художню роботу), Боніто Оліва зазначає, що проблема ідентичності не є проблемою територіального характеру. «Це не відповідь якоїсь замкнутої спільноти на тренд глобалізації. Мистецтво глобально за означенням, і воно завжди прагне до універсальності. І разом з тим, глобалізація означає гомогенізацію» [12]. На переконання відомого мистецтвознавця реалії сучасного життя ставлять перед мистецтвом зовсім інші виклики стосовно ідентичності, ніж ті, які існували навіть наприкінці минулого століття: «...мистецтво під впливом “перформансу” бен Ладена (маються на увазі трагічні події 11 вересня 2011 року — *авт.*) набуло спрямованості соціального характеру, збагатилося новим змістом загальнолюдського характеру, звернулося до проблем екології, расизму, голоду і т. і. Саме тому, що стало зрозуміло: соціальний ряд повинен стати актом комунікації. І тут художник звертається до проблем соціального плану (навіть через експериментальні форми), щоб зачепити глядача, його увагу, він намагається втрутитися у ситуацію, щоб встромити голку в неувважність світу. Ідентичність художника стає ідентичністю самого мистецтва. Художник виробляє

систему сповіщення про тривогу, він починає масажувати атрофований м'яз споглядання, закликаючи до чуттєвості, щоб потім оспівати наявність мистецтва в його безкоштовній радості» [12]. Таким чином, проблема пошуку окремих ідентичностей стає у сучасному світі проблемою загального міждисциплінарного, міжкультурного характеру, що найбільше відповідає викликам часу.

Формулювання мети статті. Метою даної статті є дослідження художніх виставок у Сполучених Штатах Америки, що присвячені расовій ідентичності у сучасному мистецтві. В американських реаліях безліч митців та кураторів акцентують увагу саме на тому, як культурний спадок багатьох національностей формує ідентичність сучасних американців. Звісно, ці акценти не закінчуються винятково расовою, відкриваючи широке різноманіття вужчих «ідентичностей». Але в рамках даної статті пропонується дослідити окремі мистецькі проекти та музейні проекти, що безпосередньо пов'язані з вищезгаданою: «30 Американців» (афроамериканські художники), «Портрети зараз: портрети взаємодії американців азійського походження» (американські художники азійського походження), «За межами Боллівуда: індійські американці формують націю» (індійсько-американська сучасна культура).

Для розуміння застосування поняття «ідентичності» у сучасному мистецтві слід простежити шляхи, у яких проявляється репрезентативна функція мистецтва, а не рефлексія індивідуальної чи колективної ідентичності. У такій ситуації ключовий момент зосереджується на проблемі формування ідентичності самого творця, суб'єкта та аудиторії, що сприймає мистецький твір.

Виклад основного матеріалу дослідження. Проблема відображення ідентичності у мистецтві є однією з найскладніших. Міфи, образи, символи, архетипи — важливі засоби у цьому процесі. За їх допомогою глядач констру-

ює нові або відновлює у пам'яті старі стереотипи та асоціації. Тобто мистецтво стає одним із найпотужніших засобів, який «...завдяки іманентно властивим йому можливостям емоційно-психологічного впливу» [14, с. 28] сприяє формуванню та утвердженню певної ідентичності. Специфіка мистецтва у тому, що воно візуалізує вербальні та просторові легенди й міфи, зосереджуючись на найважливішому, найактуальнішому, найвідповіднішому.

Мистецький проект «30 Americans» — це виставка арт-об'єктів 31 афро-американського художника. Всі роботи з постійної колекції родини Рубель. Виставка демонструє творчість відомих художників, які стали ключовими учасниками сучасної арт-сцени США і за їх межами. Вона охоплює такі важливі теми в сучасній Америці, як: раса, історія, стать. Її провокативність полягає в фокусуванні на елементах расової, гендерної та історичної ідентичності в сучасній культурі, крізь дослідження надзвичайно сильного впливу художнього спадку і спільноти крізь покоління [1]. Виставка досі подорожує Сполученими Штатами Америки. Вперше вона відбулась 2008 року в Маямі, за 10 років була представлена ще в 10 американських містах, до 2020 року — побуває ще в чотирьох. Виставка складається з об'єктів живопису, графіки, фотографії та скульптури і покликана досліджувати ідентичність чорних людей в США. Серед художників, представлених в рамках виставки, слід назвати: Glenn Ligon, Barkley L. Hendricks, Rashid Johnson, Mickalene Thomas, Hank Willis Thomas, Xaviera Simmons, Kerry James Marshall, Kehinde Wiley, Kara Walker та інші [5].

Виставка сформована з творів, що перебувають у приватній власності. Колекціонер Дональд Рубель зазначає, що виставка досліджує такі теми, як рабство, громадянські права і свободи, а також репрезентує чорних людей у популярній культурі. «Велика частина арт-об'єктів, представлених тут, має сенс

у конкретному часовому проміжку — іноді дуже важкому відрізку історії, іноді — радісному» [4].

2011 року виставка була вперше представлена у Конкоран галереї у столиці країни Вашингтоні (округ Колумбія). Відома кураторка напряму сучасного мистецтва Сара Ньюман (Sarah Newman) стверджувала, що «ця виставка настільки дивовижна, тому що вона дійсно відображає відчуття і сенси, що зосереджуються в останні 30 років не тільки в контемпорарному афро-американському мистецтві, але і в контемпорарному мистецтві взагалі» [4]. «І ви отримуєте відчуття того, як генерації взаємодіють одна з одною і як ідентичність проходить крізь час» [4].

Фотограф Ханк Томас (Hank Willis Thomas), роботи якого були представлені на виставці, комбінує рекламну фотографію з зображеннями, що відносяться до періоду рабовласництва. Його твір «Брендована голова» показує погляд автора на сучасні реалії, пов'язані з гонитвою за відомими брендами. Він проводить паралель між клеймом на тілі раба, що означало належність господарю, і популярними знаками брендів, що майорять на сучасному одязі та девайсах.

Кара Волкер (Kara Walker) в основному використовує фігурні, нарративні силуети. Завдяки цьому вона намагається висвітлити расові стосунки в минулій та сучасній Америці. Всі її фігури незалежно від кольору шкіри виконані на чорному папері, тому не дозволяють глядачу відрізнити етнічну належність, базуючись на кольорі шкіри. Расові відмінності можуть бути ідентифіковані лише за допомогою стереотипних рис обличчя, які художниця підкреслює спеціально (наприклад, гіперболізовані губи на афроамериканських обличчях).

Таким чином, існує два шляхи сприйняття даної виставки. Перший — дозволити мистецтву репрезентувати чи ілюструвати щось інше: інтелектуальний концепт раси, в якому афроамериканці намагалися зберігати їхню

індивідуальність крізь участь чи протистояння колективній ідентичності, яку вони відчували чи не відчували як власну. Якщо триматися цього курсу, кожна робота полягає в тому, щоб розмовляти двома або більше голосами, одягати маски або відкривати себе, створювати приватні значення, які протистояють зовнішньому світу, або змішувати візуальні та расові ідеї у власний ідеальний еліксир ідентичності.

Інший шлях — відкинути історію з її викликами, поворотами та кульмінаціями та просто насолоджуватися роботами як мистецтвом. Але в цьому випадку виставка буде схожа на дикий альбом з непов'язаними та незвучними візуальними матеріалами. Жоден з них не задовольняє, а також несправедливо відноситься до творчості художників. Від більшості з них ви відчуваєте, що вони гостро усвідомлюють парадокс. Вони прекрасно розуміють, наскільки світ мистецтва, як і весь світ в цілому, причетний до зусиль по класифікації, зменшенню, маркуванню і демонстрації расової ідентичності.

Таким чином, виставка «30 американців» об'єднує в собі три десятиліття діяльності та впливів афро-американських художників на соціум. Формування принципу, за яким 76 творів відібрані на дану виставку, полягає у бажанні куратора продемонструвати концепцію ідентичності (переважно расової, але не винятково) в сучасному американському житті. Експозиція побудована послідовно між двома періодами часу: від похмурих і жахливих образів, що демонструють сегрегацію та лінчування, до глянцевих образів, присутніх в сучасних комерціалізованих засобах масової інформації. Протягом усього часу художники прямо і безпосередньо з глядачем, повністю живуть девізом цієї виставки — «Скажи це голосно». І в самій концепції виставки, і в її слогані утримується певна провокативність, заклик до дії. Усі твори були ретельно підібрані як провокаційні та важливі, щоб відобразити

сутність кураторського погляду на проблему. Але у той же час твори підбиралися відповідно до викликів масової культури. Це, на переконання кураторів, забезпечувало певну доступність сприйняття, що дозволяє охопити більш широку аудиторію.

«Портретистика зараз: портрети взаємодії американців азіяського походження» («Portraiture Now: Asian American Portraits of Encounter») — виставка, що відбувалася з серпня 2011 по жовтень 2012 року в Національній портретній галереї (Вашингтон, округ Колумбія). Національна портретна галерея створила першу виставку контемпорарної азіясько-американської портретистики. Завдяки новаторській роботі семи талановитих художників з усіх штатів та світу експозиція пропонує провокативне трактування досвіду американців азіяського походження. Їхні портрети репрезентують реальність всупереч стереотипам. Кожен твір, представлений в рамках виставки, виражає художнє бачення того, як це бути американцем азіяського походження. Декілька художників на виставці фокусують увагу на викликах, з якими довелося стикнутися при переїзді з Азії в Америку [9].

Роджер Шімомура (Roger Shimomura) — як живописець, принтмейкер і художник-перформер він фокусує свою увагу на досвіді американців азіяського походження і викликах, пов'язаних з тим, як це «відрізнитися» в Америці. Кожен з п'яти автопортретів, представлених на виставці, зображує автора як центрального героя, але в карикатурній формі. Наприклад, він поєднує своє обличчя з популярними образами азіяської попкультури — hello kitty чи покемона Пікачу. Його роботи гумористичні і гострі водночас, ці автопортрети відображають інтерес художника до статусу азіатських американців в американському суспільстві.

Ще одна яскрава учасниця даної виставки фотохудожниця СҮҮО народилася в Сеулі (Південна Корея), була вихована у США.

Вона описує себе як Куоро (корейський термін для етнічних корейців, які проживають в інших країнах). 2004 року почала фотографувати корейців з усього світу. Двісті сорок портретів у весь зріст — це проект *CUJO KUORO*, який демонструється на виставці. Шістдесят зображень збільшено та показано індивідуально.

Художниця Шіцу Салдамандо (Shizu Saldamando) народилася і виросла в Каліфорнії. Але мистецтво цієї авторки звертається до її японського та мексиканського спадку, двох етнічних груп, що зіткнулися з дискримінацією. У серії портретів вона комбінує різні стилі. Фотографії її друзів в різних життєвих ситуаціях вона розміщує на бекграунді із золотої фольги на дерев'яних панелях. Ця комбінація створює унікальне тіло арт-об'єкта [3].

Хонг Чун Занг (Hong Chun Zhang) — художниця китайського походження, що живе і працює в США. Вона досліджує свою ідентичність як американської жінки азійського походження. Основою її сюжетів виступає зображення довгого, прямого, темного волосся — як одного з основних елементів її персональної ідентичності та колективної ідентичності жінок тієї ж етнічної належності. Зображення, представлені в рамках проекту, виконані деревним вугіллям, але їх естетика перекликається з естетикою традиційного китайського живопису тушшю. У своїх пізніших творах з зображенням волосся вона також використовує класичні техніки китайського живопису тушшю з використанням традиційних для класичної техніки матеріалів [8].

Лонні Лі (Lonnie Lee), кураторка іншої виставки, присвяченої ідентичності азійських американців, що була організована у 2017 році, намагалася розвіяти узагальнення та міфи, які часто виявляються в дискусіях про азіатсько-американську ідентичність — азіатсько-американське мистецтво. Виставка мала назву «Вибачте, чи можна побачити ваше посвідчення?». «Ідентичність — це конструкція, що створена з безлічі різноманітних компонентів. Кожен

окремий художник розуміє ідентичність по-своєму. І я надіюся, що відвідувачі виставки поставлять під сумнів їх соціальну обумовленість і побачать ідентичність кожного з художників у їх наративі» [6].

«За межами Боллівуда: індійські американці формують націю» («Beyond Bollywood: Indian Americans Shape the Nation») — революційна виставка, що вперше була показана в Національному музеї природної історії у Вашингтоні з лютого 2014-го по серпень 2015 року. Після того проект продовжує подорожувати культурними інституціями країни. Виставка покликана розповісти про історію та сучасний досвід індійських американців, адже вони стали однією з найбільш різноманітних і добре відомих громад у Сполучених Штатах. Фотографії, артефакти, об'єкти демонструють їхній внесок у формування нації. Виставка показує, як вони зберігали та розвинули свою культуру в інших умовах, організували та формували її, а також надали молодому поколінню можливість розвивати її у багатьох аспектах сучасного життя. І хоча виставка носить більш історичний, аніж мистецький характер, вона має велике значення у рамках питання, що розглядається.

На виставці «За межами Боллівуда: індійські американці формують націю» відвідувачам було поставлено запитання «Як виглядає американець?», після того більш провокативне «Якщо хтось вдягає тюрбан, чи значить це, що він не американець?» [7]. Традиційно, в західній уяві Індія постає як країна зі слонами, сарі, спеціями, тюрбанами, індійськими та буддійськими храмами та пульсуючою енергією фільмів Боллівуда. Проте, що сховано поза межами стереотипів попкультури? Ця продумана експозиція вийшла за межі звичного, зосередившись на декількох періодах індійської еміграції до США. Перший з яких припав на 1790-ті роки, коли індійських працівників залучали до роботи як моряків на коралях. Також великої хвилі високоосвічених

інженерів та лікарів з Індії, що емігрувати в 1950–1960-х для заповнення надлишку робочих місць. Кураторка виставки Мазум Момайя (Masum Momaya) в інтерв'ю для *The Wall Street Journal* стверджує, що її ідея дослідити, що (які ознаки) формують «американця», і розглянути, який відбиток лишають індійські американці на формування колективної американської ідентичності [2]. Для виставки кураторка відбрала відомі стереотипи про індійських американців в таких професіях, як водії таксі, власники мотелів та лікарі. Щоб саме ці стереотипи служили відправними точками для сучасного дискурсу про ідентичність. За словами кураторки, люди, що ідентифікують себе як індійські американці, мають коріння на індійському субконтиненті, але той шлях, яким вони втілюють і визначають свою «індійскість» та «американскість», сильно варіюються [2].

Висновки із пропонованого дослідження і перспективи подальших розвідок у вказаному напрямі. Безліч американських експозицій, присвячених ідентичності у сучасному мистецтві, покликані зруйнувати стереотипи, пов'язані з расовою належністю. Включення в глобальний процес формування нації, разом з підкресленням особливих відмінних культурних расових рис, — основна ідея, що прослідковується при аналізі вищезгаданих мистецьких проектів. Художники в більшій мірі самі обирають, яким шляхом йти, звертатися до ідентичності чи ігнорувати її. Суспільство

не окреслює цих рамок. На прикладі декількох проектів доведено, що проблематика ідентичності, відображена у мистецьких творах, наочно демонструє легітимізацію присутності тієї чи іншої культури на новій території. Результати аналізу реалізованих проектів свідчать про те, що мистецьке осмислення різного роду ідентичностей є одним із найскладніших завдань. У той самий час існування такого явища, як «трансформація ідентичності», тобто зміна її в залежності від різного роду чинників, спричиняє набуття мистецькими творами інших соціокультурних сенсів, пов'язаних з особливостями діалогу т. з. «старої» і «нової» ідентичностей, які теж потребують подальшого системного аналізу.

Американський приклад може стати цікавим при дослідженні «ідентичності» в українських реаліях, будь-то етнічної, регіональної чи іншої. Поглянути на власну українську ідентичність, проводячи паралелі з відзеркаленням інших національних ідентичностей у сучасному мистецтві на прикладах конкретних реалізованих проектів, є, на наш погляд, важливим і актуальним для майбутніх досліджень. Загалом українська культура і мистецтво є також частиною загальної культури Сполучених Штатів, бо українська діаспора у цій країні одна з найбільших у світі, тож показати роль і впливи українства на загальну американізацію у майбутніх мистецтвознавчих дослідженнях вважаємо до речним та актуальним.

Література

1. 30 Americans URL: <https://rfc.museum/past-30-americans> (дата звернення: 30.08.2018)
2. Aarti V. URL: <https://blogs.wsj.com/indiarealtime/2014/02/28/smithsonian-explores-beyond-bollywood-in-desi-display/> (дата звернення: 30.08.2018)
3. Asian-American Artists Explore Their Identity URL: <https://www.voanews.com/a/asian-american-artists-explore-their-identity--130422658/145645.html> (дата звернення: 30.08.2018)
4. Block D. URL: <https://www.voanews.com/a/article--art-show-explores-african-american-identity-131014843/162554.html> (дата звернення: 30.08.2018)
5. Exhibition Features 30 Of The Most Influential Contemporary Black Artists URL: https://www.huffingtonpost.com/2013/09/27/30-americans_n_3997477.html (дата звернення: 30.08.2018)
6. Frank P. URL: https://www.huffingtonpost.com/entry/asian-american-art-vessel-gallery_us_58f52821e4b0da2ff862797d (дата звернення: 30.08.2018)
7. Henderson A. URL: <https://www.smithsonianmag.com/smithsonian-institution/how-museums-arts-are-presenting-identity-so-it-unites-not-divides-180951560> (дата звернення: 30.08.2018)
8. Hong Chun Zhang URL: <https://www.hongchunzhang.com/long-hair> (дата звернення: 30.08.2018)
9. Portraiture Now: Asian American Portraits of Encounter URL: <http://npg.si.edu/exhibit/encounter/index.html> (дата звернення: 30.08.2018)
10. Race // Google Arts&Culture URL: <https://artsandculture.google.com/exhibit/lwKinKyOsJ-GKg> (дата звернення: 30.08.2018)
11. Sharp R. URL: <https://www.knightfoundation.org/articles/30-americans-rubell-collection-detroit-institute-arts> (дата звернення: 30.08.2018)
12. Акилле Бонито Олива URL: <http://xz.gif.ru/numbers/56/8/> (дата звернення: 30.08.2018)
13. Акилле Бонито Олива «Искусство на пороге нового тысячелетия». Москва. Художественный журнал. 2003.
14. Черкас Б. Національна ідентичність у архітектурі міста. Львів: видавництво Національного університету «Львівська політехніка». 2008. 268 с.

References

1. 30 Americans URL: <https://rfc.museum/past-30-americans> (data zvernennya: 30.08.2018)
2. Aarti V. URL: <https://blogs.wsj.com/indiarealtime/2014/02/28/smithsonian-explores-beyond-bollywood-in-desi-display/> (data zvernennya: 30.08.2018)
3. Asian-American Artists Explore Their Identity URL: <https://www.voanews.com/a/asian-american-artists-explore-their-identity--130422658/145645.html> (data zvernennya: 30.08.2018)
4. Block D. URL: <https://www.voanews.com/a/article--art-show-explores-african-american-identity-131014843/162554.html> (data zvernennya: 30.08.2018)
5. Exhibition Features 30 Of The Most Influential Contemporary Black Artists URL: https://www.huffingtonpost.com/2013/09/27/30-americans_n_3997477.html (data zvernennya: 30.08.2018)
6. Frank P. URL: https://www.huffingtonpost.com/entry/asian-american-art-vessel-gallery_us_58f52821e4b0da2ff862797d (data zvernennya: 30.08.2018)

7. Henderson A. URL: <https://www.smithsonianmag.com/smithsonian-institution/how-museums-arts-are-presenting-identity-so-it-unites-not-divides-180951560> (data zvernennya: 30.08.2018)
8. Hong Chun Zhang URL: <https://www.hongchunzhang.com/long-hair> (data zvernennya: 30.08.2018)
9. Portraiture Now: Asian American Portraits of Encounter URL: <http://npg.si.edu/exhibit/encounter/index.html> (data zvernennya: 30.08.2018)
10. Race // Google Arts&Culture URL: <https://artsandculture.google.com/exhibit/lwKinKyOsJ-GKq> (data zvernennya: 30.08.2018)
11. Sharp R. URL: <https://www.knightfoundation.org/articles/30-americans-rubell-collection-detroit-institute-arts> (data zvernennya: 30.08.2018)
12. Aky`lle Bony`to Oly`va URL: <http://xz.gif.ru/numbers/56/8/> (data zvernennya: 30.08.2018)
13. Aky`lle Bony`to Oly`va «Y`skusstvo na poroge novogo tysyachelety`ya». Moskva. Xudozhestvennyj zhurnal. 2003.
14. Cherkas B. Nacional`na identy`chnist` u arxitekturi mista. L`viv: vy`davny`czstvo Nacional`nogo universy`tetu «L`vivs`ka politexnika». 2008. 268 s.

**Зиненко А. В. Идентичность и ее отображение в искусстве современного мира
(на примере художественных выставок в США)**

Аннотация. Исследуются примеры концептуальных решений выставок, посвященных расовой идентичности в современном искусстве США. Современная мультикультурная среда США ценит и исследует различные проявления идентичности. Пытается побороть стереотипы и мифы, связаны с ней. Поэтому так популярны музеи и отделы в музеях, представляющие различные культурные регионы и, конечно же, художественные произведения, ведь именно в них идентичность проявляется с наибольшей силой и самыми яркими красками. Для анализа представлено современное афроамериканское и азиатско-американское искусство, продемонстрированное в рамках отдельных проектов, посвященных, по тематическому и кураторскому замыслу, именно расовой идентичности в современном искусстве: «30 Американцев» и «Портретистика сейчас: портреты взаимодействия американцев азиатского происхождения». В рамках анализа упомянуты отдельные художники и их художественные произведения, наполненные как стереотипными образами, связанными с идентичностью, так и собственными художественными поисками идентичности личной. Также исследован экспозиционный проект социально-исторического направления «За пределами Болливуда: индийские американцы формируют нацию», призванный продемонстрировать взаимосвязи индийской и современной американской культур. Предлагаемая зарубежными кураторами стратегия не может быть полностью включена в реалии украинского искусства при отсутствии расовой проблематики как таковой. Но вместе с тем исследование зарубежного опыта может служить удачным примером для определения национальной идентичности и лучшего понимания узких идентичностей, что в будущем может трансформироваться в интересные и содержательные художественные проекты.

Ключевые слова: современное искусство США, кураторская концепция, идентичность, выставки современного искусства.

**Zinenko A. V. Reflection of identity in the art of the modern world
(based on US art exhibitions)**

Abstract. Examples of conceptual solutions to exhibitions devoted to racial identity in contemporary American art are investigated. The modern multicultural environment of the United States appreciates and explores various manifestations of identity. Trying to overcome stereotypes and myths are tied to her. Therefore, museums and departments in museums representing different cultural regions, and of course, artistic works, are so popular because in them the identity is manifested with the most significant force and with the most vivid colors. For analysis, contemporary African-American and Asian-American art presented in the framework of individual projects devoted to thematic and curatorial design is precisely racial identity in contemporary art: «30 Americans» and «Portraiture Now: Asian American Portraits of Encounter» As part of the analysis, individual artists are mentioned, and their works of art, filled with stereotypi-

cal images associated with identity, and their artistic searches for the identity of the personal. An exposition project on the socio-historical direction «Beyond Bollywood: Indian Americans Shape the Nation» is also being studied, designed to demonstrate influences Indian culture to contemporary American culture. The strategy offered by foreign curators cannot be fully incorporated into the realm of Ukrainian art, in the absence of racial issues as such. However, at the same time studying foreign experience can serve as an excellent example for defining national identity and a better understanding of narrow identities, which in the future can transform into exciting and meaningful art projects.

Keywords: exhibitions of contemporary art, contemporary art of the USA, curatorial concept.